І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 30. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 16-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1965 No. 30. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Понеділок, 15-го лютого 1965

В АМЕРИЦІ

„ІСТОРІЯ ПРИЗНАЧИЛА НАМ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПІДТРИМКУ ВОЛІ НА ЗЕМЛІ", — заявив президент Джансон під час прийняття з приводу Дня Лінкольна в Білому Домі. Президент сказав, що ЗДА не старалися про те вирізнення, щоб „опікуватися волею в цілому світі", але радо приймають це завдання, бо вважають його за „відзначення, а не за тягар". Представник Крайової Комісії для відзначення 100-річчя Громадянської Війни відзначив Президента Золотою Медалею. Президент сказав, що „більшість законних обмежень для негрів вже зникли", а решта зникає на наших очах. Більше як 20 000 000 негрів мусять стати рівноправними членами американського суспільства.

УРЯД ПЛЯНУЄ ЗМЕНШИТИ ДОПОМОГУ ТОРГОВЕЛЬНІЙ ФЛЬОТІ, на яку витрачається річно по $380 000-000, але вона не збільшилася так, щоб могти перевозити більшу кількість американських товарів. Америка річно привозить і вивозить понад 300 000 000 тонн, але американська торговельна фльота може перевезти річно тільки коло — 27 000 000 тонн товарів, що становить тільки коло 9% всього експорту та імпорту. Але уряд натрапить на труднощі в Конґресі при намаганні зменшити субсидії торговельній фльоті, бо в Сенатській Торговельній Комісії і в Палатній Комісії Торговельної Фльоти є численні прихильники торговельної фльоти.

КОЛИШНІЙ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ РИЧАРД М. НІКСОН СТАВ ПРОВІДНИКОМ РЕСПУБЛІКАНЦІВ після того, як переможений республіканський кандидат на президента Беррі Голдвотер відтягається від партійного проводу, а інші два можливі кандидати на президента губернатори Вілліям В. Скрентон (Пенсилвенія) і Джордж Ромні (Мишиґен) можуть мати великі труднощі перед 1968-им роком. Ромні мусить бути перевибраний в 1966-му році, а Скрентон мусітиме в січні 1967-го року залишити свій пост. Р. Ніксон не має жадної бази, не є ані сенатором ані губернатором, але він має за базу цілі ЗДА, як колишній віце - президент. В 1968-му році Ніксон матиме тільки 55 років, а Ромні — 61. Ніксон є більше відомий серед виборців. Він дає про себе чути. У зв'язку з Днем Лінкольна виступав у Філядельфії, Лос Анджелесі і Шикаґо.

ПРЕЗИДЕНТ НАЙМЕНУВАВ ТОМАСА С. МАННА НА ДЕРЖАВНОГО ПІДСЕКРЕТАРЯ в економічних справах, яке то становище досі займав 73-річний Аверелл Гарриман. Таким чином Манн буде на третьому місці в Державному Департаменті — після Діна Раска і державного підсекретаря Джорджа В. Болла. Гарриман старався про звільнення із становища підсекретаря і тепер працюватиме в Державному Департаменті, як амбасадор для окремих доручень. 52-річний Манн є фаховим дипломатом, від грудня 1963-го року він був асистентом державного секретаря, а пізніше амбасадором в Мехіко. Президент Джансон часто хвалив Манна за його успіхи в південноамериканській політиці.

17 214 ПОРТОВИХ ВАНТАЖНИКІВ 13-го ЛЮТОГО ЗАКІНЧИЛИ СТРАЙК В НЮ ЙОРКУ і почали працю, яку вони покинули були 11-го січня ц. р. Закінчився страйк і в портах Бостону, Філядельфії, Балтімору, Мобілю та Ню Орлінсу. Але в деяких південних портах, як Ґалвестоні, Ґюстоні і Брансвіллі страйк ще триває. Секретар праці Віллард Вірц керує переговорами, щоб закінчити страйк. Згідно з новим контрактом робітники діставатимуть по $3.36 за годину праці, збільшені пенсії та інші поліпшення, а також дістали запевнення, що кожний з них дістане в році принаймні 1 600 годин праці.

У СВІТІ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У ТАНТ ЗВЕРНУВСЯ З ЗАКЛИКОМ ПРО ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ У В'ЄТНАМІ переговорами. Подібні заклики вистосували Папа, як також прем'єри Японії і Індії. ЗДА не відповіли на ті заклики офіційно, але неофіційно заявили, що найпершою передумовою замирення у В'єтнамі є припинення активного сприяння Північного В'єтнаму комуністичним терористам-партизанам у Південному В'єтнамі.

АЛЕКСЕЙ КОСИГІН, ПРЕМ'ЄР СССР, МАВ ВЕРНУТИСЯ ДО МОСКВИ в понеділок 15 лютого, після 10-денного перебування в подорожі до столиць трьох комуністичних держав: Північного В'єтнаму, Комуністичного Китаю і Північної Кореї. В Пейпінґу Косиґін був двічі і, за другим разом, нараджувався з Мао Тсе-тунґом і іншими китайськими головачами. В столиці Північної Кореї Пьйонґіянґу Косиґін закликав до затіснення взаємин між всіма „соціялістичними" державами та деклярував від СССР солідарність з ними в боротьбі проти „імперіялістів".

У БУДАПЕШТІ ВІДБУЛАСЬ ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ АМБАСАДИ ЗДА: вибито вікна, понищено автомобілі перед будинком, кілька демонстрантів вдерлись досередини й понищили частинно уладження. Уряд ЗДА зголосив різкий протест проти недостатньої охорони. Подібні демонстрації відбулись у ще кількох країнах — всюди, як протест проти бомбардування Північного В'єтнаму. 1.000 комуністів і пацифістів демонстрували проти ЗДА в Лондоні.

МОСКВА І ПЕЙПІНҐ ОБМІНЯЛИСЬ ПРИЯЗНИМИ ЗВЕРНЕННЯМИ з нагоди 15-ліття совєтсько-китайського договору приязни. Кожне з тих звернень було підписане найвищими керівниками даних держав. В Москві відбулося з цього приводу прийняття на Кремлі на 2.000 осіб з участю комуно-китайського амбасадора.

БРИТІЙСЬКИЙ УРЯД ЗАЯВИВ СВОЮ ПОВНУ СОЛІДАРНІСТЬ З ЗДА В СПРАВІ В'ЄТНАМУ. Міністер закордонних справ Майкел Стюарт заявив, що Британія тільки тоді візьме участь в конференції у справі замирення у В'єтнамі, якщо на неї погодяться ЗДА і коли згори буде запевнений успіх такої конференції. 50 парляментарних послів урядової тепер Партії Праці стали в опозиції до тієї політики, заявившись проти ЗДА і вимагаючи негайного припинення бойових дій у В'єтнамі.

У ТУРЕЧЧИНІ КРИЗА УРЯДУ: уряд прем'єра Ісмета Іноні дістав вотум недовір'я у справі бюджету 225 голосами проти 197 і зголосив димісію.

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ЗНОВУ ЗАГРОЗИЛА ЄГИПТОВІ „важкими консеквенціями", якщо єгипетський уряд прийматиме під кінець цього місяця диктатора комуністичної Східньої Німеччини Вальтера Ульбріхта. Західньо-німецька нота називає Ульбріхта „найбільш зненавидженою людиною в німецькому народі" і тому Німеччина вважатиме за образу собі — приймання такої людини.

ЄЛИСАВЕТА II ВЕРНУЛАСЯ ДО ЛОНДОНУ з 12-денної подорожі до Етіопії і Судану в Африці. Але її чоловік подався з Судану не назад до Британії, а в подорож до цілого ряду держав в південній Азії і на Середньому Сході.

ВІЙНА У В'ЄТНАМІ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ, ЗАГРОЖУЄ ПОШИРЕННЯМ

Сайґон. — Хоч після третього бомбардування Північного В'єтнаму тимчасово наступило на воєнному фронті проти комуністичних партизанів неначе затишшя, проте однаково в обох частинах поділеного В'єтнаму, як і в цілому міжнародному світі останні події — успіхи комуністичних терористів та відплатні налети американських і південно - в'єтнамських літаків проти Північного В'єтнаму — настала надзвичайно напружена атмосфера. Збільшили її вістки англійської преси, наче б довкола Нанкіну, який є осередком 250.-000-ої комуно - китайської армії, гарячково пересувають військові частини й наче б на територію Північного В'єтнаму вже вмаршували чотири курені китайського комуністичного війська, як авангард армії, що має заатакувати Південний В'єтнам. З американської амбасади в столиці Південного В'єтнаму Сайґоні заперечено, наче б власна американська чи вільно - китайська розвідки дістали потвердження тієї вістки. Так само тричленна військова місія, стаціонована в Північному В'єтнамі за Женевським договором з 1954 року, не зауважила ніяких рухів військ з Китаю на територію Північного В'єтнаму. До речі, північно - в'єтнамський уряд зажадав вікликання з її території тієї невтральної комісії, мотивуючи своє бажання неможливістю ґарантувати тій місії фізичну безпеку з уваги на американські бомбові налети. Комуно - китайський пропаґандивний апарат продовжує найгостріші атаки проти Америки, при чому вперше заатаковано персонально президента Джансона, назвавши його „шефом бандитів", який наказав бомбувати Північний В'єтнам. Комуно - китайська заява ствердила, що загроза безпеки Північного В'єтнаму є однозначна з загрозою безпеки Комуністичного Китаю, та повторює, що Комуністичний Китай „не може бути байдужим" до таких „провокаційних аґресивних дій американських імперіялістів". Також у спільній заяві совєтського прем'єра Алексея Косиґіна і північно - корейського прем'єра Кім Іль Сунґа говориться про необхідність допомогти „патріотам Південного В'єтнаму", розуміючи під ними тамошніх комуністичних терористів - партизанів. Американський амбасадор в Південному В'єтнамі, генерал Максвелл Тейлор заявив, що бомбардування Північного В'єтнаму мало на цілі радше перестерегти тамошніх правителів, щоб вони припинили допомогу комуністичним партизанам, ані ж осягнути негайно поважні мілітарні успіхи. Американський Уряд — за твердженням преси — підготовляє нову обширну заяву в справі політики ЗДА у відношенні до проблеми В'єтнаму та цілого азійського Півдня. Та заява має бути відповіддю на заклики генерального секретаря ОН й інших міжнародних лідерів щодо переговорів про мирне закінчення конфлікту. Тим часом до Південного В'єтнаму мають від'їхати дальші американські військові частини.

АМЕРИКАНСЬКІ СТУДЕНТИ ПРОТЕСТУЮТЬ. У відповідь на комуністичну аґресію в Південному В'єтнамі, совєтську допомогу комуністичному Північному В'єтнамові та зорганізований совєтським урядом напад совєтських студентів на американську амбасаду в Москві, 300 студентів Вашинґтону мовчки і впорядку протестували пікетуванням совєтської амбасади в столиці Америки, що й видно на фотознімці.

РИЧАРД М. НІКСОН ОБІЙМАЄ ПРОВІД РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ

Філядельфія, Па. — Республіканський переможений кандидат на президента сенатор Беррі Ґолдвотер погодився на те, щоб ним найменований голова Крайового Республіканського Комітету Дін Бирч залишив своє становище, сам же сен. Ґолдвотер заявив, що він не вважає себе можливим кандидатом на президента в 1968-му році. Таке становище Ґолдвотера спричинило було те, що в дійсності не було провідника в партії. Але такий стан тривав не довго, бо колишній віце - президент Ричард М. Ніксон фактично вхопив провід своєї партії, хоч це сталося неофіційно. Республіканці вже тепер говорять про вибори в 1968-му році і згадують своїх можливих кандидатів на президенда. В цих балачках виявляється, що найважнішим їхнім кандидатом може бути Ричард Ніксон, який вже тепер поводиться так, як дійсний провідник своєї партії, і як можливий її кандидат на президента. Ніксон у зв'язку з Днем Лінкольна промовляв аж в трьох стейтах, у Філядельфії, Лос Анджелосі і Шикаґо. Другим поважним республіканським претендентом на кандидата на президента є мишиґенський губернатор Джордж Ромні, який виголосив аж 5 доповідей у зв'язку з Днем Лінкольна поза межами свого стейту. Ґолдвотер промовляв в Дні Лінкольна тільки в своєму стейті і то до малого гурта осіб. Пенсилвенійський губернатор Вілліям В. Скрентон переконав своїх прихильників, що він не може втягнути себе до ще одних президентських змагань, як це було в 1964-му році. В січні 1967-го року він мусить залишити своє губернаторське становище, бо, згідно із законом, не зможе старатися про перевибір. Такий стан із можливими республіканськими кандидатами на президента в 1968-му році збільшує можливості перемоги Ніксона, який зможе здобути номінацію. Про справу перемоги у президентських виборах в 1968-му році важко говорити, бо не знати, хто буде демократичним кандидатом, і якими успіхами той кандидат зможе тоді похвалитися.

У Ню Йорку відбулася велика нарада, скликана Урядом УНР в екзилі

Ню Йорк. — В суботу 13 лютого ц.р. відбулася в Українському Інституті Америки нарада з участю партій і політичних груп, що або входять в склад Української Національної Ради або визнають Державний Центр УНР на чужині, та представників різних запрошених установ і організацій. Нараду скликав президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, який формально проводив, але фактично головував в його імені голова Виконного Органу УНРади, Микола Лівицький. Він виголосив півторигодинну доповідь, що стосувалася 3-ох точок денного порядку: „1. Дальша праця органів Державного Центру, зокрема у зв'язку з близькою черговою сесією УНРади; 2. Потреба координації між громадськими і політичними українськими організаціями в ЗДА, що стоять на позиціях підтримки Державного Центру, й евент. покликання до життя спеціяльно до того призначеного тіла, і 3. Обмін думок на тему актуальних питань зовнішньої і внутрішньої політики". П. Микола Лівицький заповів скликання нової сесії УНРади на літо чи близьку осінь цього року. Заторкнув справу дальшого осідку Державного Центру (Европа чи Америка). унормування постійних тісних взаємин з УККА, справу внутрішньої консолідації, відношення до т. зв. культурних контактів, до патріярхату, відношення до питання про Світовий конґрес українців і інших актуальних питань. Ствердив, що консолідаційні заходи покищо не вдалися, бо ОУНЗ (табір УГВР) погодилась на приступлення до УНРади при передумові, що буде зліквідований Державний Центр УНР на чужині, а Закордонні Частини ОУН (табір пок. Степана Бандери) зажадали для себе 50% мандатів в УНРаді. У пізнішій дискусії забирали слово 19 промовців. Пред'явлене п. Миколою Лівицьким „Резюме", схоплене у 9-ох точках, одноголосно „прийнято на увагу". Обрано, згідно з його пропозицією, 7 осіб, які мають призадуматись над покликанням до життя такого постійного тіла — Координаційної Комісії чи Політичної Ради — яке зайнялося б активізацією праці та координацією становища і діяльности всіх тих партій, груп і організацій, що стоять на ґрунті ідеології Державного Центру. Цими особами є: пп. Батюк, Галій, Городиський, Григоренко, Сендзік, Шепарович і Шпірук. У нараді взяли участь близько 70 осіб. Вона тривала від 3 по пол. до 7-ої вечора, після чого приявні залишились ще на скромній перекусці.

До Риму прибули два православні владики для започаткування „діялогу" з Ватиканом

Рим. — Два православні митрополити — Мелітон з Еліополісу й Хризостомас з Мири — прибули до Риму задля виконання рішення Всеправославної конференції на Родосі в листопаді минулого року. На тій конференції були приявні делеґати з вісьмох православних патріярхатів і чотирьох Автокефальних Церков із Східньої Европи та обширу Середземного моря. Ні одна з Українських Православних Церков не брала там участи. На тій конференції рішено, що справа збірного контакту Православних Церков з Католицькою Церквою може бути актуальна щойно після закінчення теперішнього Другого Ватиканського Собору, але залишено окремим Церквам вільну руку щодо перевірення можливостей нав'язання ближчих зв'язків з ціллю звуження існуючих розбіжностей та покращання взаємної атмосфери в ім'я всехристиянської єдности. Переломовим історичним моментом в тому напряму була сердечна зустріч Папи Павла УІ і православного Патріярха Атенаґораса в січні мин. року.

Письменниця Людмила Коваленко закінчила трилогію „Наша не своя земля"

Вид-во „Тризуб" у Вінніпеґу випустило в світ першу книжку трилогії Людмили Коваленко. Вся трилогія має назву „Наша не своя земля", а перша книжка називається „Степові брії". Трилогія охоплює великий час — від кінця 19-го століття через Першу Світову Війну до приходу большевиків на Україну. А в просторі дія зосереджена в різних частинах України. В цій першій книзі — на степах Приозів'я, теренах які в нашій літературі майже не заторкнені. Це буде чи не перше широке полотно, в якому малюються події, настрої й ідеології, що панують на Україні перед вибухом революції сімнадцятого року і після неї. Людмила Коваленко є автокою збірки п'єс „В часі й просторі", роману „Рік 2245", який є соціяльною утопією, єдиною покищо в нашій літературі, і збірок оповідань „Віта нова" і Давні дні".

„Тризуб" переміг 10:2 „Італьспорт" в Балтиморі

Балтимор, 14 лютого. — Футболісти філядельфійського „Тризуба" здобули високу перемогу над місцевою дружиною італійців у змаганнях з циклу гор за Чашу ЗДА Близько 1,500 глядачів на гарному Кірк Стадіоні були свідками розгрому господарів вислідом 10:2. До половини рахунок був 5:2, при чому перші ворота здобули таки італійці на 11-ій хвилині гри. Починаючи від 16-ої хвилини „Тризуб" мав гнітучу перевагу над противником. Стрільцями воріт для „Тризуба" були: Вентлянд 4, Ферейра 2, Яковина 2 і Мендез 2.

Інші вислідн минулонедільних зустрічей з циклу гор за Чашу ЗДА, які відбулися на Сході: „Дойчунґарн" — „БВ Ґотче" 3:1, „Джуліяна" — „Мінерва Пф." 4:1 (після продовження), Грецько-Ам. СК — НСК Бруклин 1:0, СК Елізабет — „Рома" 1:2.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР МИКОЛИ ПОНЕДІЛКА

Ню Йорк. — В п'ятницю 12 лютого у Літературно-мистецькому Клюбі в Ню Йорку відбувся літературний вечір Миколи Понеділка, на якому письменник — згідно з вступним словом голови Клюбу Бориса Ржепецького — виступив із зразком нового напрямку, до якого звернувся: не гуморески, а вглиблювання у трагічні відносини нашого недавнього минулого. М. Понеділок відчитав два уривки своєї нової повісти, центральною постаттю якої є малий сільський хлопчина, але тлом якої є повний трагізму душевний конфлікт українського селянства, що опинилося посередині двох протилежних, зоюючих і безжалісних сил — тих, що активно стали на оборону большевицького режиму, і революційних партизанів.

ВИСТАВКА ОБРАЗІВ

Ню Йорк. — В неділю 14 лютого в залі Літературно-мистецького Клюбу відкрито виставку образів В. Ласовського і Б. Василишина. Формальне відкриття перевів від Управи Об'єднання мистців українців в Америці Л. Кузьма, який звернув увагу на багату творчість мистців, доказом якої є щораз нові, кожного місяця, мистецькі виставки. Вони допомагають постійним відвідувачам з кіл широкої громади виробляти собі власний смак і суд, без уваги на оцінки фахівців. У даному випадку В. Ласовський виставив 25 експонатів, в тому числі 1 скульптуру „Потретовий етюд" та 24 образи-олії, всі створені в р. р. 1963-1965. Б. Василишин виступив із 33 оліями, здебільша пейзажами, походженням від 1945 року по теперішній час. Образи обох мистців не розмежовані, а розвішені всуміш. У творах обох мистців вражає різнорідність напрямків — від строгого реалізму почерез експресіоністичні спроби аж до обстракційної символістики. На відкритті велика заля ащерть була повна відвідувачів, при чому численний гурт прибув із Філядельфії.

ДОПОВІДЬ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА

Ню Йорк. — В суботу 20-го лютого ц. р. о год. 7 вечора відбудеться в домівці 64-го Відділу Союзу Українок Америки в Українському Народному Домі в Ню Йорку доповідь Євгена Маланюка на тему „Рильський на тлі доби". Гостям раді.

В АДЕЛЯЇДІ ЗБУДОВАНО ЦЕРКВУ

Аделяїда, Австралія. — З розвитком українського життя в більших осередках українського скупчення в Австралії постає все більшеукрінських, зокрема православних церков, Народних Домів та інших установ.

З кінцем минулого року закінчено будувати в Аделяїді на Вудвіл вулиці першу українську католицьку церкву св. Володимира й Ольги. Збудовано церкву на площі закупленій ще в 1956 році і її будовою керував інженер-архітект Ярослав Воєвідка. В Аделяїді вважають, що це одна з найкращих тамошніх церков.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

ЗЕМЛЯ „ДИХАЄ"

„Наша плянета деформується, пульсує. Зміни твердої оболони Землі — літосфери відбуваються поступово внаслідок притягання Місяця. Припливні сили, спричинювані нашим постійним супутником дещо видовжують Землю, змушуючи її ніби „дихати", коливатися. Наприклад, Київ двічі на добу підноситься і опускається на . . . 45 сантиметрів. Полтавчани „беруть" висоту на 36 сантиметрів.

Такі коливання відбуваються що шість годин. Ми їх не відчуваємо тому, що швидкість руху припливної хвилі Землі досягає всього лише 1 міліметра на хвилину", — пише в „Рабочій Газеті" з 7 лютого член-кореспондент Академії Наук Н. Молоденський.

СПЕЦІЯЛЬНО ДЛЯ СОВЄТСЬКИХ ЧИТАЧІВ

У „Комсомольській Правді" з 22 січня ц. р. передруковано оповідання американського „проґресивного" письменника Джона О'Хара „Радість" — про „типову" дівчину-робітницю в Ню Йорку. Вона працює в кафетерії і заробляє тижнево всього лише 16 долярів. У сховку в своїй комірчині вона має 7 долярів заощаджень.

Вона допомагає заміжній сестрі, висилаючи їй щотижня по два доляри. Щоправда, газет купувати їй не приходиться, бо відвідувачі завжди залишають їх у кафетерії. Це написане для совєтських читачів оповідання закінчується такими словами: „Але ж, чорт забирай, людина може собі дозволити трохи радости" — сказала дівчина і закурила цілу сигарету".

НАПОМПОВУЮТЬ ПОЛІТИКОЮ

„У вестибюлі нашої школи, — пише учителька Е. Бараль у „Комсомольській Правді" з 13 січня ц. р., — висить таблиця. Щотижня, а іноді й частіше на цій таблиці — новий запис. Його робить „дежурний по політиці". Там пишуть про найважливіші події за тиждень: „Ґолдвотер провалився на виборах в Америці". „Кожен четвертий виборець в Італії голосував за комуністів", „Закінчено будову мосту на Єнисеї" . . . Ці записи ніби розсувають мури школи, впускаючи в неї цілий світ.

Ти можеш згубити ручку і закохатися, можеш дістати двійку і втекти з лекцій — багато дечого може статися з тобою за тиждень. Але знай — у світі сталася радість: „Маноліс Глезос вийшов із тюрми!"

ПІДЛІТКИ І — „БУРЖУАЗНА ІДЕОЛОГІЯ"

Міністер охорони громадського порядку В. Тікунов пише в „Ізвєстіях" з 6 лютого ц. р.: „Формування підлітка — процес складний і нелегкий. У нашому суспільстві, на жаль, є ще прогульники, рвачі і тунеядці. Є розкрадачі народного добра, хабарники, спекулянти, хуліґани. Вони погубно впливають на молоді душі.

Тому проблема виховання нової людини - громадянина комуністичного суспільства — нерозривно зв'язана з боротьбою проти пережитків минулого, проти буржуазної ідеології. Це завдання треба розв'язувати зараз, сьогодні всіма засобами, що їх мають державні і громадські організації".

„БОРОДАТІ" ОБ'ЄКТИ

„Звідки беруться „бородаті" будівельні об'єкти? Як виникають „довгобуди"? — запитує автор редакційної статті в „Рабочій Газеті" з 22 січня ц. р. — і відповідає: Питання це не нове, і все ж незавершене будівництво у нас майже не зменшується. З минулорічного пляну майже третина промислових об'єктів перекочувала в нинішні титульні списки і затрачені на них капіталовклади своєчасно не окупилися готовою продукцією . . .

Так, наприклад, будований на „Озівсталі" цех рейкових скріплень намічено здати в кінці півріччя, а проєктного рішення немає й досі. Пуск Одеського метизного заводу перенесено на четвертий квартал. Корпус ч. 2 харківського „Електротяжмашу" взагалі вилучено з титульного списку . . ."

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Непевність завтрішнього дня

Розвиток подій у В'єтнамі набирає характеру, відомого із багатьох великих криз у всесвітній історії. Не знати, що буде завтра, ба — за годину, і невідомо, чи можна буде керувати подіями, чи ті події накидатимуть державним мужам рішення навіть суперечні їхній волі і їхньому переконанню. Не можна передбачити ходу тамошніх подій, бо залежить це передусім від становища таких невідповідальних чинників, як кремлівська і пейпінґська верхівки, як фанатики з „твердого ядра" в'єтнамських терористів, як динамізм комуністичного імперіялізму, який теж радше потягає за собою большевицьких і китайських каціків, аніж залежить від їхньої волі. Водночас — суперництво різних впливових течій в американській державній верхівці, між якими є й принципові речники використання збройної переваги ЗДА для знищення в зародку атомової продукції в комуністичному Китаї і принципові речники співіснувальної політики у відношенні до Москви, Пейпінґу, Гавани і Ганою.

Офіційна заява, проголошена Президентом у минулий четвер — задля пояснення і виправдання третього налету на територію Північного В'єтнаму кругло півтори сотні бомбовиків — ще раз підкреслює нехіть ЗДА до „поширення воєнних дій", що їх Президент відрізняє від „відплатних акцій". Коментатори негайно звернули увагу: чи Москва, Пейпінґ та й сам Північний В'єтнам зрозуміють різницю і чи застосуються до неї згідно із своїми попередніми заявами, що вони теж не хочуть великої війни? До комплексу цих запитів і сумнівів належить ще такий невхопний і делікатний чинник, як конечність „збереження обличчя": однаково ЗДА , як і Москва та Пейпінґ, утратили б оте обличчя і престиж, коли б завернули з обраних ними протилежних шляхів.

Тому над світом зависла зовсім реальна загроза нового великого зудару. Дуже можливо, що його не буде. Дуже можливо, що ґін до миру й острах перед поширенням війни яка може перетворитись у вселюдську катастрофу, таки заверне події в напрямку до миру, а не війни. Але це тільки одна з можливостей. Вона не заперечує, а підкреслює основну правду про хиткість, непевність, тимчасовість міжнародної ситуації. Це повинні усвідомити й усі українські еміґрантські кола та окремі діячі, які свої теорії про доцільність української політики базують на тезі про стабільність міжнародної ситуації, що ніби виключає війну, засновується на співіснуванні Заходу із Сходом і ґарантує на довгий-довгий час статус кво в Східній Европі. Останні події завдали нового удару цій фальшивій тезі. На сьогоднішній день співіснування проходить під акомпаніямент американських бомб у Північному В'єтнамі та вибивання вікон в американській амбасаді у Москві під протекторатом совєтської поліції.

Арешти — погана розв'язка

Минулого тижня в газетах ЗДА появились світлини, підхоплені й репродуковані закордонними комуністичними газетами: під ескортою американської поліції маршують до в'язниці довгі ряди муринок і муринів. Такі сцени відбувалися в південному стейті Алабамі, конкретно місті Селма, що має 30.000 мешканців. З 14.000 дорослих білих — 9543 зареєстровано до голосування. Зате з-посеред 14.000 дорослих муринів — зареєстровано лише 335 виборців. Міські службовці не реєструють муринів різними шиканами і штучками.

Тому муринський провід зорганізував своєрідні мовчазні демонстрації: перед реєстраційним бюром удень та вночі стояли кількатисячні черги муринів. Вони не вступалися перед поліцією, що їх розганяла, або, розійшовшись, збиралися знову. Тоді їх арештовувано за „заколочування публічного спокою" чи „непослух владі", за „свідоме порушування правил вуличного руху", за „незаконні збори" і т. п. проступки. Арештовані маніфестаційним походом ішли до тюрми, не як в'язні, а як переможці. Таким чином упродовж кількох днів число арештованих в Селмі дійшло до 3 300. Мала місцева в'язниця не була всилі примістити такої маси „злочинців", і їх розвозили по сусідніх містечках. Все одно за день-два, з-правила, арештованих звільняли.

Очевидно, що арештування громадян, „злочин" яких полягає в тому, що вони хочуть користати з найвищого привілею, але й обов'язку, що його дає американське громадянство — не має ніякого глузду. Коли 31 травня 1955 року Найвищий Суд вирішив, що засада „рівні, але окремі" у шкільництві — не конституційна, і коли те рішення послідовно довело до ряду нових законів з ділянки громадянських прав, включно з минулорічним, то дальше відмовлювання у життьовій практиці муринам права голосування є жалюгідним анахронічним виявом фанатизму, що тільки компромітує тих льокальних фанатиків. Повна нісенітниця отаких масових арештувань виявилось теж в арештуванні нобелівського лавреата, муринського лідера д-ра Мартіна Лютера Кінґа, що його через кілька днів після арештування запросив до Білого дому президент Джансон на нараду в справі практичного здійснення закону про громадянські права. В'язниця ніколи не розв'язувала політичних чи соціяльних проблем.

НА ТЕМИ ДНЯ

Плутання понять

На іншому місці в цьому числі „Свободи" надруковано повний текст „Становища КУК в справі контактів з Україною". КУК — це скорочена назва Комітету Українців Канади, центральної і заслуженої, дуже поважної і високо шанованої репрезентації канадійців українського роду. І коли вже характеризувати наших братів по той бік ріки св. Лаврентія, то без перебільшення таки можна застосувати суперлятиви: найповажнішої спільноти і найбільш респектованої їхньої репрезентації. Бо хоч українців у ЗДА втроє чи вчетверо більше, хоч їхній „КУК" — Український Конґресовий Комітет Америки — у своїй активності і в своїх досягненнях „не пасе задніх", все ж таки у відсотковому відношені до всієї країни українцям Канади та їх центральній репрезентації належить перше місце. Це повинно ще більше загострити нашу увагу до кожного виступу КУК, зокрема в таких основних справах, як її заторкнено в згаданому „Становищі".

Поглянувши на самий тільки заголовок „Становища", можна здивуватись, чому КУК його аж тепер з'ясовує? Його ж з'ясовано безліччю слів та діл від самого початку існування українських спільнот в ЗДА і Канаді, його повторено в статуті, мабуть, кожної української організації й установи в цих країнах, на кожних загальних зборах, конвенціях і конґресах, і до того так багато разів і на різні лади з'ясовуваного становища повдряд чи можна додати ще одне слово. А проте, Президія КУК уважала за потрібне його ще раз з'ясувати і подати до загального відома.

Щойно знайомлячись з текстом цього становища, відкриваємо безпосередню причину його появи: відвідини відомої „бриґади Колосової" в ЗДА і Канаді і відвідини членів тієї „бриґади" у канцелярії КУК. Але при чому тут „контакти з Україною"? Вони ж, як згадано вже давно не тільки з'ясовані, але й природні й самозрозумілі, і немає людини, яка могла б їх квестіонувати, немає людини, яка могла б брати під сумнів сьогодні чи в майбутньому з'ясування цієї проблеми в зацитованих у „Становищі" КУК постановах і привітах 7-го Конґресу Українців Канади. І знову запит: але при чому тут „бриґада Колосової"?

З нагоди „рейду" тієї „бриґади" по ЗДА і Канаді зайняв становище і Український Конґресовий Комітет Америки, але це його становище відноситься до „офіційних зустрічей з висланниками окупаційного режиму в Україні", і тільки ця, а не жадна інша справа тепер на порядку публічної дискусії в нашій пресі.

Також не можна сказати, щоб вона вже достатньо не була з'ясована. Сама „Свобода" зайняла в цій справі своє становище в трьох редакційних статтях: „Залізна заслона в Ню Йорку", в числі з 3-го грудня м. р., „Пророчисте вияснення" в числі з 11-го грудня м. р. та „Коли зустрічаються . . . троє" в числі з 29-го січня ц. р. Між багатьма іншими дискутантами з'ясували цю справу такі відомі наші громадяни й діячі, як письменник Улас Самчук у статті „Обмін чи обман" в „Свободі" з 20-го січня ц. р. та, зокрема, коли мова про Канаду, мґр Зиновій Книш у статті „Наша постава до т. зв. культурного обміну", надрукованій у вінніпезькому „Новому Шляху" з 16-го січня ц. р. та зреферованій коротко в „Свободі" з 20-го січня ц. р. Статтю п. Книша визнав за своє становище „Новий Шлях", офіційний орган Українського Національного Об'єднання Канади, великої складової організації КУК, і з тезами цієї статті принципово покриваються тези статті Уласа Самчука, редакційних статтей „Свободи", як і становище УККомітету.

Яке ж місце займає в цій справі КУК? Із тексту „Становища" можна виробити собі враження, що й воно не далеко від того відбігає, якби було відповідно з'ясоване. Бо в опублікованому тексті його автори допустилися, думаємо, тієї основної помилки, за яку дорікають іншим: поплутання понять та баламутства. Справу могло б вияснити одне речення: якщо автори „Становища КУК" вважають „бриґаду Колосової" за „Україну", до контактів з якою їхнє становище відноситься, то це їхнє становище неправильне та суперечить зацитованим у ньому ж постановам і привітам 7-го КонҐресу Українців Канади. Якщо ж вони цієї „бриґади" з Україною не ідентифікують, то увесь цей довгий комунікат зайвий, бо вдирається у відкриті двері.

Деякі із складових організацій КУК з опублікованого „Становища" вже поробили, думаємо, передчасні і не цілком правильні висновки. На нашу скромну думку, Президія КУК добре думала, але зле висловилася. Додаткове вияснення в цій справі було б дуже побажане.

Екс

НІМЕЧЧИНА ЗГАДУЄ ЧЕРЧІЛЛА

Мюнхен. — Смерть Вінстона Черчілла, що завершила його довгу агонію, і похорон колишнього прем'єра Великобританії, знайшли голосний відгомін у Німеччині. В пресі, в радіо й телевізії різні автори й коментатори давали оцінку життя й діяльности того, що двічі в 20 столітті найбільше зробив для поразки Німеччини.

Це ж була ідея Черчілла в першій світовій війні перейти від нерухомих боїв в окопах до наступу на німецьку „лінію Гінденбурґа" при допомозі нової техніки — танків. Танк — ця опанцерована рухома твердиня — переступив німецькі окопи і переконав німецьких генералів, що поразка Німеччини неминуча. Щоб уникнути катастрофи й повної руїни, командувачі німецького війська Людендорф і Гінденбурґ, звернулися до свого уряду з вимогою — негайно вступити в мирові переговори з державами Антанти.

Німеччина після першої світової війни вийшла „сухою з води". Вона віддала Франції Ельзас і Льотринґію, захоплені в 1871 році, і втратила польські території, Познанщину й частину Шлезька, окуповані Прусією в кінці 18 століття. Але Німеччина не зазнала боїв на своїй території, її армії вернулися з фронтів у повнім порядку, і населення приступило до нормального господарського життя.

Пізніше Черчілл уважав за велику помилку великодержав, в першу чергу британського уряду, що вони не використали перемоги над Німеччиною так, щоб німці відчули вагу поразки. В 1919 році, коли Версальський мировий договір наклав на Німеччину велику контрибуцію, серед німців почала ширитися демагогічна пропаґанда, мовляв, німецька армія не була розбита, і мир довелося підписати внаслідок „зради". Найбільше старалися ширити цю пропаґанду генерал Людендорф та Гітлер. В цій пропаґанді був зародок нової війни, яку Черчілл назвав пізніше „непотрібною".

Голоси тверезих німецьких політиків і науковців — Ратенав, Ерцберґера, Еберта, Макса Вебера, — які твердили на основі фактів, що поразка Німеччини в першій світовій війні була неминучою, потонула в галасливій пропаґанді демагогів.

В 1933-му році до влади прийшов Гітлер. Тепер у Німеччині згадують, що саме Черчілл належав тоді до нечисленних політиків, які зрозуміли небезпеку для міжнародного миру від Гітлера. Черчілл вимагав, щоб британський уряд готував військо і не робив ніяких поступок німецькому диктаторові. Однак британський і французький уряди сподівалися втихомирити Гітлера поступками.

Черчілл був ізольований, і навіть у консервативній партії підозрівали, що він „хоче війни". Проте, ідея Черчілла була дуже проста: примусити Гітлера додержувати мирових договорів навіть силою, поки нацисти не виконали своїх плянів озброєння.

Тепер у Німеччині згадують, що німецькі генерали боялися війни і сподівалися рішучої політики Лондону і Парижу супроти аґресивних плянів Гітлера. Вони готові були навіть скинути блискучого диктатора, бо розуміли, що він готовий викликати нову світову війну, яку Німеччина програє. Одначе нерішучість урядів Британії і Франції надали відваги Гітлерові, і він, в надії на дальші успіхи, розв'язав другу світову війну.

Роля Черчілла, як організатора перемоги над Німеччиною, загально відома. Як же ставиться німецька громадська думка до Черчілла, що як стратег і політик підготував поразку Німеччини? В днях, коли Черчілл умирав, у Німеччині мільйони людей знов переживали події другої світової війни. Знов перед їх очима постала доба крови, поту, сліз і смерти. І вони розуміли, що Черчілл боронив не тільки свою країну від поразки й поневолення берлінським тираном: він хотів урятувати людство, в тім числі й самих німців, від нового рабства. Здійснити цей плян Черчіллові вповні не пощастило

При тому згадували у Німеччині короткозору політику Рузвелта, який більше довіряв Сталінові, як Черчіллові. Коли б Черчілл у 1943 і 1945 роках мав на своїй стороні Рузвелта на конференціях у Тегерані й Ялті, то можна було б зліквідувати імперіялістичні пляни й московського тирана. Але у Вашинґтоні, як і перед 19 роком у Льондоні, Черчілл не мав довір'я. Тому перемога в другій світовій війні, в яку вложив стільки енергії Черчілл, була тільки частковою. Москва зміцнила своє панування над поневоленими народами і поширила свою імперію.

В Німеччині з вдячністю згадують великодушний характера Черчілла, його далекозорість. В 1946-му році у промові в Фултоні він висловив думку, що европейські народи на захід від залізної заслони, повинні об'єднатися, і що настав час, щоб „споконвічні вороги" — французи й німці помирилися і стали членами Европейської Спільноти. Таким чином Черчілл став засновником Европейського Руху.

П. А.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У 25-РІЧЧЯ ПЕРШОГО „КУЛЬТОБМІНУ"

Уважно читаю українську пресу з Америки, Канади та Европи і не знаю, чому вдарили на сполох люди пера. Ставлять питання про якусь коекзистенцію і з нею воюють, як з вітряками.

На ділі тут нема мови про коекзистенцію, бо на Україні панують большевики, та ще й російські, а не українські, а у вільному світі панують націоналісти, отже разом існують одні і другі. Часом дозволить собі Америка на культобмін і нас не питає, чи ми того хочемо, чи ні.

Идеться лише про те, як ми маємо ставитися до тих мистців, політиків, комуністів, що приїздять до нас? Маємо їм сказати, що наша хата скраю, ми на воєнній стопі, з вами говорити не будемо, бо ви на послугах нашого найбільшого ворога, чи як?

Зчиняти крик з приводу зустрічей з комуністами можуть ті, які зачинають історію від себе, які не знають, що тут, в Америці, діялося, які не хочуть зрозуміти, що тут немає перелогу і не треба його переорювати.

Стара еміґрація пережила справу календаря, прапора, націоналізму вже давненько, а справу зустрічей вже й забула. А нова видвигає ті самі тези і думає, що вона перша стає в обороні чистоти українських риз. Виглядає, що вона більше патріотична, бо вона, мовляв, політична і більше освічена. Слава Богу, що прийшли нові люди до Америки, бо еміґранти, які прибули до першої світової війни, вже на цвинтарях, а їхні діти „і є і їх нема", як у „Запорожці за Дунаєм" султан, залежно від батьків і обставин.

Як воно було з першим „культобміном" в Америці 1940 року? Всього кілька людей по наших громадах, головно в Шикаґо і Дітройті, його пам'ятають.

Отже, старі еміґранти з Америці затирали руки і тішилися, як валилася Польща. Єдиний більший спротив німцям поставили поляки в районі Кутна, на північний захід від Варшави. Чи є якесь порозуміння з німцями? — питали мене наші люди. Що дістеться там? Де наш уряд, де полковник Мельник, де націоналісти?

Для американських українців, відрізаних від України, без УККА, прийшов ще один удар по розвалі Польщі. Замість самостійної України, для якої вони працювали, читали ми в американських газетах: „Український генерал Тимошенко на чолі української армії йде визволяти братів українців і білорусів". Докладні мапи його „офензиви", знімки сіл, делеґацій, що вітали Тимошенка. Що там дістеться?

Аж нараз, як грім з ясного неба, у наших часописах появилися летючки та афіші, в яких повідомлялося, що до Америки приїхала культурна місія України, яка „з нагоди визволення західніх земель" хоче поділитися з американськими українцями радісними враженнями.

І що тоді треба було робити: йти чи не йти? Чому союзник Гітлера, що допоміг розібрати Польщу, дістав від Америки такий привілей культобміну? Америка і взагалі Захід вже тоді залицялися до Москви, і тому хоч СССР був з Гітлером, їм дали можливість відвідати українські громади в Америці.

Зустріч влаштували в Шикаґо т. зв. проґресисти, які тоді мали велику силу, театр, хори, оркестри. Протикомуністичну еміґрацію заступали чи ділили між собою гетьманці і націоналісти. Гетьманці зіґнорували зустріч, націоналісти прийшли.

До залі Робітничого Дому, (що тепер є власністю СУМА) не знаю як вмістилося 1 000 людей. На одному кріслі сиділо по двох, 500 товпилося в коридорах і в переході. Приїхала заалярмована поліція. Націоналісти пішли на зустріч не на те, щоб робити якийсь бешкет, а щоб вислухати культобмінників і дати їм лекцію патріотизму.

До культурної місії належали відомі люди, не якісь там другорядні мистці та науковці І так, в її складі були: О. Корнійчук, його дружина Ванда Васілевська, Зоя Гайдай, І. Паторжинський, Андрій Малишко і С. Стефаник.

Говорили вони всі, а найдовше Малишко і Стефаник. Основною тезою їх промов було: Україна не могла довше дивитися на недолю своїх братів у Польщі і — їх визволила. Границею України буде тепер Сян, а не Збруч. Українці вже по кількох місяцях влади в Західній Україні мають свої школи і навіть університет. Безробіття нема, нема панів - поміщиків, для віруючих є церкви. До того — звичайні славословія совєтської влади, Сталіна. Хто хоче вертатись, — казали, — радо заберемо, дорогу заплатимо, всі мусимо працювати для України.

Присутні націоналісти зголосились до дискусії, яка не була запляновaна, бо люди згідно із совєтським звичаєм мали заплескати в долоні й розійтися. Але ми заявили: якщо у вас свобода слова, релігії, друку — дайте нам слово!

Голова зборів м'явся, переговорював із Малишком та Стефаником, і таки слово нам дали. Вони червоніли і затикали вуха, коли посипались запити приблизно такого змісту: Хто вас просив визволяти наших братів? Ви ж самі волі не маєте! Чому Малишко, хоч українець, пише оди на честь Сталіна, кровопийця України? Чому москалі зорганізували голод на Україні в 1933 році? Чому наші люди в концтаборах?

Десятки питань, на які культобмінники давали лише одну відповідь, мовляв, усе це неправда, ви під впливом фашистів.

Олекса Любас, предсідник 106 Відділу УНСоюзу, поставив такі питання Стефаникові: Ви сказали, що викладаєте право у львівському університеті. Як ви можете там викладати право, як на Україні жадного права нема? Або: Як ваш Сталін може бути ґенералісимусом, значить ґенералом над усіми ґенералами, коли він при війську не служив?

Я хотів за сценою поговорити ще із Стефаником, та вся місія була так змучена і здепримована, що Стефаник попросився: „Може завтра". Але „завтра" я вже не міг добитися до нього.

Після зустрічі в Шикаґо і Дітройті українці запротестували в Державному Департаменті проти такого культобміну і, місія виїхала на Україну. Звичайно, преса широко коментувала антикомуністичне наставлення американських українців. Чому ж баятися тепер?

Степан Куропась

З української преси

ПРАВОСЛАВНИЙ ГОЛОС ПРО КАРДИНАЛА СЛІПОГО ТА ПАТРІЯРХАТ

До багатьох католицьких чи „загальних" голосів на тему найменування Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви, Митрополита - Ісповідника Йосифа Сліпого на Кардинала, долучився тепер ще один голос, що його можна вважати за православний. Є це редакційна стаття у вінніпезькому тижневику „Український Голос", що його видає Видавнича Спілка Тризуб та відповідальним редактором і управителем якого є п. І. Г. Сирник. У цьому тижневику з 10-го лютого в редакційній статті — „Менше претенсійности" на згадану тему Кардинала Сліпого й Українського Католицького Патріярхату сказано:

МЕНШЕ ПРЕТЕНСІЙНОСТИ

Українці католики переживають дні великої радости з приводу недавного назначення Митрополита Йосифа Сліпого Кардиналом. Ця радість є зрозуміла, хоч піднесення Митрополита Йосифа Сліпого до гідности кардинала ще не вповні задовольняє вірних і більшости єпископату УКЦеркви, що прагнули і досі прагнуть бачити в особі нового кардинала патріярха своєї Церкви. Чи ці прагнення будуть здійснені, покаже час . . .

. . . Поминаючи це, українці православного віровизнання можуть зовсім щиро сказати, що кардинальська гідність припала найбільше заслуженому українському католицькому єпископові, який переніс на собі довголітні фізичні знущання безбожницького совєтського режиму і не заломився духом. Більше того, православні українці не можуть мати нічого проти створення українського греко-католицького патріярхату, оскільки такий патріярхат міг би бути дійсним в теперішніх умовах, але з тим застереженням, що того свого патріярхату українці католики не будуть накидувати православним українцям. На жаль, деякі католицькі ентузіясти і їх пресові органи з великою й неоправданою претенсійністю оперують такими термінами як „український патріярхат" і „українська патріярхія" так наче б український нарід був одного і того самого віросповідання. На цю претенсійність хворіють і деякі газети, що не є безпосередніми органами УКЦеркви, і вона немило і безпотрібно вражає почування православних українців.

На цей брак скромности і сенсу пропорції звертає слушну увагу едмонтонський католицький часопис „Українські Вісті" в числі з 7 січня ц. р. В статті п. з. „Коли прийде слушний час для патріярхії?" пишеться між іншим так:

„Деяку зайву плутанину внесла назва українська патріярхія . . . Усім повинно бути ясно, що „українська патріярхія" — це українська католицька патріярхія. Декрет Ватиканського Собору даний не для Східніх Церков, а для Східніх Католицьких Церков. Українці католики бажають патріярхії для себе. Вони не матимуть ніяких застережень, коли православні Церкви об'єднаються і створять патріярхію . . ."

Повертаючись ще раз до іменування Митрополита Сліпого кардиналом, хочеться висловити побажання, що він, узброєний цією найновішою гідністю і свіжим моральним авторитетом, поставить край латинізаційним і асиміляційним тенденціям в УКЦеркві в З'єднаних Державах і Канаді та поверне її на традиційні стежки.

ПРОШУМІЛИ ДАВНО

Прошуміли давно мої весни,
Мов ті коні баскі вороні,
Та признатися
в тому вам чесно
Не хотілося довго мені.

Прошуміли вони безупинно.
Прошуміли! —
я чув звідусіль.
Хоч, недавно
зустрівши дівчину,
Прошуміли, я думав, не всі.

Як колись,
я хотів джентельменом
Привітати красуню - дівча,
Вона ж перша:
„Добридень!" — до мене
Ще й вклонилась
у всіх на очах . . .

І з тих пір
моя пісня — тужлива,
Тому й слів моїх
повінь — нудна:
Бо ж — чи перша
вітає вродлива,
Якщо з вами
ще ваша весна? . . .

ІВАН ОВЕЧКО
Каліфорнія,
лютий 1965

СВОБОДА SVOBODA
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів УН-Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Степан Риндик

ДЕЩО З НАШОЇ МОВНОЇ ПРАКТИКИ

(3)

На це вказують подані вище приклади, де, з російської мови виходячи, можна б до багатьох дієприслівників приставити „було", — українська мова на це не дозволяє: в ній пасивний дієприслівник на „но", „то" вказує тільки на минулість. Де треба пасивним зворотом визначити прийдешність, там можна застосувати пасивного дієприкметника у функції присудковій: це буде зроблене (а не це буде зроблено), він буде покараний (а не його буде покарано)."

Як виходить із приведеної цитати, замість „книжку було чи буде написано" треба казати: „книжка була чи буде написана". Перша форма — чистий москалізм. На жаль, цей москалізм став у нас майже нормою, дарма, що проти нього висловились такі визначні мовознавці, як О. Курило і В. Сімович, і раз-у-раз нагадують нам про це наші теперішні знавці мови.

VII. „Зараз такий мент".

Словник Б. Грінченка дає такі приклади на вживання слова „зараз":

1. Зараз не вішають, а поперед розсудять. 2. Чи так, то й так, каже він і зараз до хвоста. 3. Скажи, що зараз прийду. 4. Зараз Івана зв'язали і вивезли в чисте поле.

Як бачимо з поданих текстів, слово „ зараз" уживається тільки в двох значеннях: по чімось, за чимось, вслід за чимось, без огляду на те, коли відбувається дія, в теперішньому, минулому чи в майбутньому часі (приклади 1, 2 і4); і для зазначення, що щось негайно буде зроблене (приклад 3). Тим часом у реченні „Зараз такий мент" слово „зараз" означає ‚тепер", як московське „сейчас". Такого значення „зараз" не має.

Слово „мент" — скалічена відміна слова „момент", що походить від латинського "movementum". Цю каліку треба безоглядно вигнати з нашої мови, залишивши її хіба для мовних карикатуристів.

На підставі сказаного, вислів„Зараз такий мент" — наскрізь хибний, і замість нього мало би бути: „Тепер такий момент".

VIII. „Фільм багатий в комічні ситуації".

Після слова „багатий" у нашій мові може стояти тільки прийменник „на", а не „в". На доказ правди виписуємо із словника Б. Грінченка такі приклади: „Він багатий на воли: шість пар має". „Багатий на латки та на дрібні сльози — бодай не стирати". „Либонь же ти на розум не багатий". „Настя така багата на слова, що я не мала ніколи часу, промовити до бабусі".

Треба сказати, що прийменник „в" у сполуці зі словом „багатий" зустрічається майже виключно в галицьких авторів, що не цілком визволились від впливів польської мови. Такі саме явища маємо на наших східних земляках, де „старшобратські" категорії думання , підперті дуже сильно партійними засобами, ще гірше калічать мову наших авторів.

IX. „З рамени Союзу".

„З рамени" — польонізм. І зовсім недоречний. Це вираз якоїсь патетично набундюченої ельоквенції. В перекладі на нормальну, поважну мову це насамперед означає „від": від Союзу. Або такі рівнозначні форми: в імені, з волі, з припоручення і т. ін. Формула „з рамени" погана не тільки тим, що вона — чужий бур'ян на нашому городі, але й тим, що не уточнює мови, а робить її розпливчастою, бо заступає й мішає різні значення. Це — нездоровий барбаризм.

X. „Погода від довшого часу не дописує".

Ми вживаємо найменника „від" для означення часу лише в сполуці з якоюсь часовою межею: від 20-го жовтня, від минулого року, від 1914-го року або від давнього часу, коли не йдеться про точне визначення часової межі. Кажемо теж — від часу запровадження християнства, або від часу до часу. Але „від довшого часу" в українській мові не має сенсу. Це — польонізм, для нашого розуміння недоречний. Замість нього треба по-нашому казати: „вже давно". Не зрозуміле для нас, українців, і те, що в даному вислові стоїть чомусь „ґрадус компаратівус" — „довшого", замість „довгого". Чому не ґрадус позитівус? Це якась особливість польської мови, що до неї нам нема ніякого діла, ні інтересу.

Погода не „дописує". Це значить, що погода погана, не добра, не така, як би нам хотілося. Це значення дієслова „дописувати" теж перебране від поляків. Можливо, що в польській мові слова „писати" і „дописувати" мають теж значення „бути добрим", а можливо теж, що таке значення пішло від якогось випадку, як наша приповідка — „Заробив, як Заблоцький на милі". Так само не наші слова „попис" і „пописуватися", себто показувати своє вміння.

XI. І нарешті перейдемо до розгляду однієї морфологічної проблеми в нашій мові. Идеться про родовий відмінок однини іменників чоловічого роду, що мають у названім відмінку одні закінчення **а, я** (гарбуз - гарбуза, цар - царя), а другі **у, ю** (хрін - хріну, звичай - звичаю).

Для тих, що говорять українською мовою з дитячих літ, немає тут жадних труднощів, і тількищо зазначена проблема не існує. Але для тих, що навчилися українській мові в пізнішім віці і не набули там званого „відчуття мови", питання, коли вживати одного, а коли другого закінчення, зв'язане з певними труднощами. Один із визначних дослідників нашої мови Олекса Синявський у своїй книжці „Норми української літературної мови" (американське видання у в-ві „Нові Дні") подає правило, які іменники мають одно, а які друге закінчення.

СТАНОВИЩЕ КУК В СПРАВІ КОНТАКТІВ З УКРАЇНОЮ

В теперішній ситуації частіших контактів між Сходом і Заходом, що їх дращкують уряди демократичних країн, в тому і уряд Канади, домовляючись з урядом СССР, українська спільнота не може бути залишена без точної інформації, як ті контакти сприймати і як до них практично застосуватися. Наприклад, останній побут групи туристів з України на північно-американському континенті, в якім були зарепрезентовані також українські науковці, письменники і мистці, дав привід до публічної дискусії на тему контактів з Україною при чому були різного роду зауваження й заперечення. В деяких українських пресових органах підпали зокрема критиці зустрічі членів тої групи з українцями в ЗДА і Канаді в тому теж і відвідини двох членів тої групи в канцелярії КУК. Як звичайно буває в таких випадках, перенаголошування деталів з підношенням їх до принципів та добирання найбільш ярких кольорів в розмальовуванні проблеми замість спокійного і речевого представлення справи доводить до плутанини понять і баламутства. І тому теперішня посилена урядами акція в розбудові контактів і культ-обміну, а також дискусія в українському національно-демократичному таборі на тему „зустрічатися чи не зустрічатися", або „говорити чи не говорити" вимагає публічного зясування КУК. Вихідною точкою до того дослужить інформація про основні завдання і цілі для яких існує КУК.

ЗАВДАННЯ І ЦІЛІ КУК
(Статут КУК уст. III. т. 3)

— Виступати перед урядом і громадянством Канади як авторитетне представництво українців Канади.

— Координувати і скріплювати участь українців Канади в закріплюванню і розвитку громадських і державних установ та суспільного життя, спертого на принципах християнської цивілізації і демократії, за соціяльну справедливість і свободу та за суверенність й незалежність народів;

— Перед урядом та громадянством Канади бути речником слушних змагань української нації до державної незалежности на заселених нею землях Европи та зі становища канадійського громадянства давати українській нації моральну і матеріяльну поміч скеровану на остаточне визволення української нації з-під ворожих окупацій на її землях і до відбудови української суверенної соборної держави;

— Вдержувати між складовими організаціями почуття взаємної пошани і толеранції та координувати співпрацю в усіх справах, які вони вважатимуть за спільні для себе;

— Плянувати розбудову українського життя в Канаді у всіх його ділянках.

Наведена інформація з статуту не може залишити в нікого найменшого сумніву щодо характеру КУК. Це інституція канадийська, а не еміграційна. КУК діє в Канаді на базі канадийського громадянства і передусім для добра українців — громадян Канади. В своїй діяльності КУК ставить на першому пляні проблему збереження українства в Канаді і займається постійно такими справами, як впровадження української мови до державних шкіл і університетів, забезпечення для української мови і культури прав нарівні з англо-саксонцями і французами, включно із доманганням конституційних гарантій в Британськім Північно-Американськім Акті (Протокол VI. Конґресу Українців Канади сторінка 202), контакти з урядом так щодо внутрішньої, як і заграничної політики Канади, в тому участь українських послів і сенаторів в канадийських делегаціях в ОН і НАТО, активна участь в загально канадийських інституціях, які мають вплив на формування життя цілої країни та десятки інших суто канадійських проблем, бачених очима українців Канади. Тих завдань не міг би КУК виконувати, маючи статус еміграційної інституції. Зрештою, в Канаді насьогодні є вже більше, як 75% українців, уроджених в цій країні, які емігрантами не були і не хочуть, щоб в Канаді їх трактовано, як емігрантів. Того не бажають і ті українці, що набули канадийське громадянство через натуралізацію. Всі свідомі того, що канадийське громадянство це такий привілей, що дає великі можливості для конструктивної державнотворчої праці. У відношенню до України роля КУК має лише допомічний характер. Визвольну справу України репрезентують і ведуть українські еміграційні інституції в екзилі і їх КУК піддержує з чого нерідко виходить таке, що менше обзнайомлені з тими справами люди помилково ідентифікують КУК з ними. Неясність і плутанина в поглядах також в цій справі спричинює немало труднощів і вони дали себе пізнати дуже виразно також в дискусії на тему контактів з Україною.

ВІДВІДИНИ В КУК

Тому, що частина української преси заговорила про „офіціяльні" відвідини в КУК та, щоб положити кінець дальшій плутанині треба тут навести устійнений порядок (протокол), який зобовязує КУК щодо офіціяльних відвідин.

Офіціяльні відвідини КУК вимагають попереднього зголошення на письмі і Президія розглядає його на своїх зборах. Президія рішає, чи такі відвідини прийняти і яку їм надати програму. Про це знають всі ті громадяни в Канаді і з інших країн, які колинебудь відвідували КУК. Якщо Президія полагодить зголошення про відвідини позитивно то канцелярія пересилає заінтересованим програму і вони приходять на збори Президії. Отже ж офіціяльними відвідинами в КУК є тільки ті відвідини, що їх Президія переводить на своїх офіціяльних зборах.

Найчастіший рід відвідин це щоденні відвідини і розмови в канцелярії КУК, що їх переводить екзекутивний директор КУК, деколи в присутности членів Президії, або Президіяльної Ради. З такими відвідинами до КУК приходять українці і не українці і вони належать до буденних занять канцелярії. Обидва члени останньої туристичної групи з України відвідали КУК саме по тій лінії. Ані вони себе не представляли інакше як приватні особи, ані їх інакше ніхто не трактував під час їх побуту в канцелярії КУК.

ВІДНОШЕННЯ КУК ДО УКРАЇНИ

В програмовій промові на VI. Конґресі Українців Канади президент КУК зясував відношення українців Канади до України в такий спосіб:

...„Наше відношення до України ясне. Ми знаємо, що без України ми не могли б в світі довше вдержатися. Нам конче треба вільної України, щоб не згубити своєї душі. Вільна Україна може врятувати наші діти і нашу будучність в Канаді. До живого болю кожний українець відчуває потребу вільної України і нам її треба в скорому часі. Але трагічна судьба нашої Матері України довела до того, що наші зв'язки з Україною пірвані". (Протокол VI. Конґресу Українців Канади, стор. 174).

На VII. Конґресі Українців Канади в уступі „Україна" прийнято такі резолюції:

„Тому, що українська громадськість Канади, як і всі українці, що самі, або їх родичі, чи діти, вийшли з рідних земель на еміграцію й поселені сьогодні у вільних країнах світу, заховують у своїм серці чисту любов до України і свого рідного краю, і —

„Тому, що одним із головних побудників діяльности українців Канади та їх думки і бажання скеровані на допомогу українському народові, щоб він став незалежним і суверенним господарем на своїх етнографічних землях, —

VII. Конґрес Українців Канади постановляє:

1. Переслати українському народові щирий братній привіт і запевнення, що українці Канади будуть захищати надалі його право до вільного життя, зокрема право вибирати у вільних виборах свій уряд, право на всі демократичні свободи й необмежені можливості здійснювати національні й вселюдські ідеали.

2. Висловити українському народові на рідних землях глибоку пошану, що він хоч скривавлений, політично обезправнений і економічно допроваджений до руїни, не зважаючи на довголітній найстрашніший терор, якого не було в історії людства, своїм характером і видержливістю перекреслив плян смертельного ворога на знищення в корені української національної субстанції.

3. Конґрес вітає всіх борців за суверенність України, як теж тих діячів в Україні, які невтомно працюють і піддержують українську науку, культуру, мистецтво та всі інші ділянки народного життя і не зневірюються навіть у найгірших умовинах. (Протокол VII. Конґресу Українців Канади, стор. 125).

Резолюції перша і друга говорять про стремління українського народу до вільного життя і демократичних свобід, а в третій резолюції Конґрес вітає діячів української науки, культури і мистецтва поруч з борцями за суверенність України. Треба відноситися із зрозумінням і пошаною до українських діячів на полі науки, культури й мистецтва в тому дусі, як про це сказано в резолюціях VII. Конґресу і не можна їх трактувати інакше в резолюціях, як на практиці, або інакше коли вони в Україні, а інакше — коли приїхали до Канади, або інакше, як вони живуть, а інакше в посмертних некрологах.

РЕЖИМ

КУК чітко відрізнює український народ з його культурними діячами, науковцями, мистцями і всіма тими людьми, які своїми талантами і знанням творять моральні і матеріяльні цінності української нації, від пануючого на Україні режиму, з яким український народ є в постійній боротьбі. Ті речі не вільно мішати, бо можна в такий спосіб засудити навіть цілий український народ. Тут повинні заговорити совість і політичний розум. Тих прикмет українській спільноті не бракує. Постанови всіх Конґресів Українців Канади і дотеперішня діяльність КУК ясно визначили відношення до насильно накиненого Україні московсько-комуністичного режиму. Тут нема потреби над тим розводитися, бо ті принципові устійнення залишаються в повній силі надалі і будуть зобовязувати всіх чесних українців до того часу поки Україна не стане самостійною і суверенною державою.

КОНТАКТИ І КУЛЬТУРНИЙ ОБМІН

Ще в 1956 році КУК в своїй декларації, яка була доручена всім чотирьом політичним канадійським партіям визначив своє відношення до контактів і до культ-обміну в такий спосіб:

„7. Контакти і культ-обмін Канади з СССР мають бути збудовані на основах взаємности. Перша умовина реалізації того є конечність відкритих границь СССР". (Statement re Canadian Foreign Policy by the Ukrainian Canadian Committee, Winnipeg, Manitoba, December 1956).

Тут треба навести кілька прикладів, що таке ті контакти і культ-обмін, а також з якими проблемами КУК зустрівся в тій ділянці в своїй практичній праці, бо з того що дотепер про ті справи було написане в частині української преси виглядає так, що ті поняття таки дуже баламутні.

Контакти урядові (режимові). В пам'яті людей не затерлася ще перша візита до Канади совєтської делеґації „колгоспників" з міністром рільництва СССР Мацієвичом на чолі та голосні з того приводу демонстрації у Вінніпеґу. В короткому часі після того почали приїздити до Канади одна делеґація за другою і від того часу їх було велике число, хоч демонстрацій більше не було. Сьогодні вже ніхто не звертає на той рід контактів найменшої уваги, і проти них демонструє. А відвідують ті делеґації фармерські і промислові околиці, зустрічаються і говорять з нашими людьми, договорюються з канадийським урядом в різних справах, оглядають урядові і приватні заведення по цілій Канаді, тощо. Практичне життя сильніше і воно зробило свою роботу.

Родинні контакти і допомога. За часів Сталіна не можна було нікому приїхати з України до Канади, ані поїхати на Україну, бо границі СССР були щільно замкнені. Люди не писали тоді листів навіть до своїх родин, ані не посилали їм ніякої допомоги. В тому часі надходили до КУК домагання від людей і організацій, щоб КУК інтервеніював перед урядом і робив заходи, щоб той стан змінити. І дійсно КУК в тому часі організував через свої відділи віча з протестами проти залізної заслони і в резолюціях з того часу були гострі засудження „залізної куртини", тощо. Були в тій справі також спеціяльні інтервенції КУК перед урядом Канади і меморандуми до урядів великодержав і до ОН. В останніх роках наступили деякі зміни, хоч нема певности наскільки вони тривалі. Помимо того тверді закони життя вчинили те, що нині люди кореспондують зі своїми родинами, посилають їм пакунки і їздять у відвідини. Той стан не вдоволяє ще людей, бо їдучи на Україну відвідувачі хотіли б свобідно подорожувати, зустрічатися з своїми рідними в тих місцевостях, де вони мешкають і т. п., а того всього там ще сема. До КУК звертаються тепер люди з домаганням продовжувати заходи, щоб усунути ті труднощі, які залишились. Тут належать також такі дуже конкретні справи, як лучення членів родин, урегулювання допомогових посилок, знесення мита від допомогових посилок на Україну і т. п. Завертати до минулих часів і щільної залізної куртини ніхто не хоче. Навпаки всі бажають вільніших контактів, більшої свободи і більше можливостей.

Посередні контакти в ділянці культ-обміну. Купують люди музичні і пісенні рекорди з України для свого домашнього вжитку, слухають радіопередавань з Києва, купують і читають книжки написані в Україні українськими письменниками, вивчають і деклямують на концертах поезії, які пишуть тамошні українські поети, а які передруковує на своїх сторінках українська преса в Канаді, співають наші хори українські пісні укладані українськими композиторами з України, українські наукові установи обмінюються своїми виданнями. Правда, є слушні побажання, щоб та творчість була більша, щоб письменники і поети на Україні писали без гидкого сервілізму у відношенню до режиму і „старшого брата" і т. п. Все таки ми всі тою творчістю радіємо, бо це для нас доказ, що український нарід живе. КУК з своєї сторони робив заходи за створення українського Відділу СБС для радіопередавань на Україну. І справді такий Відділ існує і робить дуже гарну роботу. Були теж інші позитивні заходи КУК в тій ділянці контактів.

Безпосередні контакти в ділянці культ-обміну. До них належать приїзди до Канади різних наукових, культурних і мистецьких ансамблів, як теж культурних діячів, письменників, поетів, мистців, чи то одинцем, чи групами. На ту тему КУК мав часто розмови з федеральним урядом. Деякі важливі проблеми є в тракті зясування з теперішнім міністром загр. справ. В своїх заходах перед урядом Канади КУК вимагає, щоб до Канади приїздили не лише російські діячі культури і мистецькі ансамблі, як це було в більшости дотепер, а щоб приїздили також ансамблі з України, які дотеперішніми своїми виступами, навіть перед дуже вибагливою публикою в західній Европі, здобули собі дуже добре імя. Вони здібні запліднювати творчу уяву талановитих молодих українських юнаків і дівчат, розбуджувати в них зацікавлення українським мистецтвом, а щобільше вони можуть допомагати нам вдержати на цьому континенті те, що є найвищим нашим бажанням, — свідомість приналежности до великого українського народу. Побоювання, що вони розбудять в нас сантимент і послаблять нашу мораль є настільки наївні, що над ними нема потреби спинятися. Орім того загально відомий факт, що на північно-американському континенті треба нам зводити боротьбу ще за нашу українську ідентичність і побут тут високої кляси українських наукових, культурних і мистецьких груп може врешті змінити погляд наших канадийських „русифікаторів", для яких Україна і український нарід все ще Росія і якийсь міт, як це ще недавно (23. 8. 1964) говорив в радіопередаваннях СБС один з лекторів манітобського університету. Якщо така проблема існує в Канаді, то що ж доперва в інших країнах?

АКТИВНА ПОСТАВА ДО ЗМІНЕНОЇ ВОРОЖОЇ ТАКТИКИ

Зміни, які обсервуємо в СССР є виключно тактичного характеру. Принципи остали ті самі. Відношення московського режиму і комуністичної партії до України таке саме, як було весь час. Над Україною панує неподільно Москва. Про найдрібніші речі, навіть адміністраційного характеру децидує не Київ, а Москва. Убійчий централізм доведений до останніх границь, якого нема ніде в світі. Україна по назві „республіка" і ніби з своїм урядом в Києві і представництвом в ОН, а одночасно вона без своїх дипломатичних станиць закордоном. Мало того, Україна, як на глум не має навіть своїх поштових значків, бо мабуть і вони є страшні для всевладного велико-державницького російського шовінізму. Зате час від часу надходять з Москви до Києва „ордени" заслуги. Одночасно ведеться в приспішеному темпі русифікацію України. Ціль — зробити один „радянський" народ. Про цей народовбивчий вирок комуністичної партії над українським народом та іншими народами в СССР не можна ані на хвилину забути. В тій ситуації не може бути мови про якубудь зміну негативного відношення українського національного табору, зокрема українців громадян Канади до Москви. Проте не можна попадати в скрайність і відбудовувати наново залізну куртину між Україною і українцями громадянами вільних демократичних країн світу, бо це була б робота проти себе самих. Ставши на позиціях ізоляції і відокремивши себе від України залізною куртиною українська спільнота і КУК не могли б помагати Україні так, як про це говориться в зацитованих завданнях і цілях КУК. Це правда, що Москва при помочі т. зв. „культ-обміну" та своїх контактів буде намагатися просувати у вільний світ свої ідеї та впливи. Але є і друга правда, що це створює також такі самі, ми віримо, ще більші можливості для нас, щоб у безпосередніх зустрічах з людьми, які приїздять тут подавати їм до відома наші погляди, створювати для них можливості безпосередньої обсервації, запізнавати їх з демократичними основами життя і нашими осягами. Ми не повинні мати ніяких сумнівів в наші демократичні правди і свободи. Вони сильніші і їх перемога над штучно зфабрикованими тоталітарними концепціями, які ідейно вже збанкрутували, стане скорше, чи пізніше, дійсністю. Нашим братам з України ми повинні дати моральну підтримку, хоч можуть бути між ними такі люди, які на це не заслуговують. Такі люди є всюди. Тут вже справа нашого довіря до себе самих і до наших спосібностей розрізняти зерно від полови. Кожному з нас відомі громадяни, які жили на Україні під тамошнім режимом довгі роки і займали там високі позиції, але коли вийшли на еміграцію після другої світової війни показали себе українськими патріотами - самостійниками. Вони сьогодні займають визначні місця в українському організованому житті на цьому континенті. Завжди треба вірити в українську людину, та що вона при першій сприятливій нагоді перекреслить всі ворожі пляни на знищення.

ВИСНОВКИ

1. КУК мусить зберегти свій статус інституції канадийського громадянства і надалі діяти в інтересі української громади, яку він репрезентує.

2. КУК повинен надалі продовжувати свої заходи перед урядом Канади, щоб вповні зліквідувати залізну куртину між Україною і українцями Канади та не допустити між ними до стану ізоляції і відчуження.

3. КУК повинен запевнити для себе в уряді Канади постійні консультаційні управнення в справі поліпшення і розбудови контактів і культурного обміну з Україною, щоб вони були справді двосторонніми на базі взаємности та паралізувати спроби дискримінації України в тому відношенню.

4. Контакти українців Канади з людьми і групами, які приїздять до Канади з України повинні бути пляновані і координовані складовими організаціями КУК, на основі твердих устійнень з Президією КУК та контрольовані публично українською пресою, щоб вони не проходили понад їх головами та запобігати в той спосіб будь-яким нечесним спробам використати їх на шкоду української справи.

5. Дискусія на порушені в цій заяві проблеми повинна проходити в атмосфері взаємного довіря до себе і маніфестацій політичної культури, розуму і відповідальности, щоб в той спосіб робити нашу спільноту внутрішньо сильнішою, а не роздирати її сумнівами і кидати в недовіря до своїх власних сил і спроможностей.

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
Президія

Вінніпеґ, 22. 1. 1965.

Таня Михайлишин

Серед студентства Балтімору слід відмітити Таню Михайлишин, яка завжди була активною в студентському і пластовому житті.

Таня Михайлишин

Таня народилася під час останньої війни у Львові, звідки разом зі своїми батьками виїхала до Німеччини, а згодом в 1949 р. — до Америки. В середній школі „Вестерн гайскул" за свої успіхи в науці вона отримала рідкісну нагороду, якою відзначається успіхи учнів-чужинців. Після закінчення цього гайскулу Таня отримала на два роки стипендію до Мерилендського Інституту Мистецтва, на якому студіювала фотографію. В 1964 р. Т. Михайлишин закінчила цей Інститут одержавши ступінь БФА — Бакалавр Красних Мистецтв.

Дочка Софії і проф. Семена Таня є також відома серед американської публіки Балтімору з показу писання українських писанок. Ще в 1961 р. її знимка в гарному українському народному убранні разом з писанками прикрашувала цілу передову сторінку недільного видання балтіморського щоденника „Ди Сан" — „Сандей маґазін", в якому поміщено довшу статтю, з багатьома ілюстраціями про українські великодні звичаї і писання писанок.

Крім студій Таня була завжди активним членом місцевої Української Студентської Громади, входячи кілька разів до Управи УСГ, делеґатом якої вона була на минулий Конґрес СУСТА.

В Пласті вона була провідницею-пластункою працюючи зокрема з новацтвом та беручи участь в багатьох різних пластових з'їздах і зустрічах.

Після закінчення студій Т. Михайлишин стала членом Українського Академічного Товариства „Зарево".

Літом минулого року з ціллю пізнати Европу вона відвідала Францію, Німеччину, Австрію, Голляндію, Еспанію, Югославію, Грецію, Мадярщину, Італію і Швайцарію.

На закінчення своєї поїздки молода студентка відважилась сама поїхати до Львова, звідки її вигнали большевики після одноденного побуту в місті свого народження.

Родина панства Михайлишинів, члени 337 Відділу УНСоюзу, є активними учасниками громадського і культурного життя Балтімору, працюючи в різних місцевих організаціях.

Молодій студентці бажаємо якнайкращих успіхів в житті і праці.

О. З-ич

Читайте щоденник „Свободу"

МИКОЛА ЛІВИЦЬКИЙ
Голова Виконавчого Органу Української Національної Ради

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА — ДОРОГОВКАЗ НА МАЙБУТНЄ

(Думки до Актів 22 Січня)

(3)

Уряд УНР, разом з рештками героїчної нашої армії, вийшов з боями на чужину в кінці 1920 року, щоб продовжувати свою дію тут, уже як екзильний уряд. Ні він, ні українська армія не скапітулювали і не схилилися перед ворогом. Він, цей уряд, як і ціла доба УНР, має схвалення українського народу через повновласті, уділені вільно обраними українськими парляментами — Українською Центральною Радою і Українським Трудовим Конґресом. І ці повновласті не застаріли, не передавнилися, не втратили своєї зобов'язуючої сили, бо від того часу під московським окупаційним режимом не було ні одних вільних виборів, ні одного свобідного волевияву українського народу. Державний Центр УНР в екзилі, своїм існуванням і дією, стверджує ті основні політичні ідейні засади, які були вихідними позиціями для борців за українське визволення, і зміцнює пересмчий зв'язок між сучасним українським поколінням і добою УНР.

Ми мусимо ствердити, що можемо гордитися і пишатися як політично-соціяльними здобутками доби УНР, що ставлять нас нарівні з передовими демократичними націями світу, так і її збройними традиціями, які рівняють нас з найгероїчнішими народами, що боролися за своє визволення. І тому гасло відновлення Української Народної Республіки, відновлення доби УНР може і має бути визвольною програмою на майбутнє.

Що створила совєтська Москва на окупованій території Української Народної Республіки — загально відомо. Здобутки української Національної Революції, доби УНР, були знищені, інтеліґенцію змасакровано, селянство обернено на колгоспних кріпаків, робітників зроблено новітніми фабричними рабами. В Україні панував і панує режим повного національного поневолення, нищення української культури, економічного і соціяльного визиску.

Совєтська пропаґанда постійно твердить про економічний розвиток України під російсько-комуністичним пануванням, наводячи дані про нинішній стан промисловости і сільського господарства України та порівнюючи ці дані з тим станом, який існував ще за влади царської Росії. Але ж такі порівняння — це звичайнісінький глум. Бо, поперше, російсько-царська імперія була в господарському відношенні одною з найбільш відсталих країн світу. Подруге, від того часу техніка пішла так наперед, що не тільки в Совєтському Союзі, але в усьому світі — і то в далеко більшій мірі, ніж в СССР — констатуємо великий поступ господарського життя. І, нарешті, а це найголовніше, якщо справді в Україні, під постійним тиском згори і при величезному напруженні всього населення, можна спостерігати ряд здобутків у господарській ділянці, то куди йдуть результати цих здобутків: на підвищення матеріяльного і культурного рівня українського народу чи на потреби московсько-совєтської імперії, яка цупко тримає Україну й інші неросійські народи в стані нещадного колоніяльного визиску?!

Таким же глумом звучать порівняння совєтської пропаґанди з часами царської імперії в ділянці шкільництва і національної культури взагалі: мовляв, тепер в Україні є українські школи, українські газети, українські книжки, театр тощо, чого не було за російських царів. Так, але то були часи найгіршої реакції, коли український народ лише пробуджувався до національно-визвольної боротьби і коли в Росії, щодо українського народу і, зокрема, його мови, зобов'язувало валуєвське гасло „нєт, нє било і бить нє может". А тепер, за твердженням Москви та її українських підголосків, ніби існує „незалежна і суверенна" Українська Радянська Соціялістична Республіка (УРСР). Найкраще самі українські громадяни на Батьківщині знають, в стані якого нечуваного упослідження перебувають в УРСР і українське шкільництво, і українська література, і українське мистецтво, і взагалі все українське культурне життя, яке, зрештою, має бути національним тільки за формою, але, з дозволу сказати, „соціялістичним" за змістом.

Звичайно, українське господарство або й розвиток українського культурного життя позірно пішли ніби наперед у порівнянні з часами царської Росії або Польщі, а тепер пересічному українському селянинові, особливо на західньо-українській території, де селянство було дуже бідне, може трохи ліпше живеться матеріяльно. Але хіба з часами царської Росії чи Польщі, до яких ніхто з українських патріотів вертатися не хоче і проти яких вони провадили боротьбу, треба робити порівняння? Хай би совєтська пропаґанда подала краще дані (але правдиві!) про те, в якому стані була б економіка України та її культурне і загально-національне життя і як жилося б українському населенню, якби за останні сорок літ в Україні була своя, народоправна влада Української Народної Республіки, а не окупаційно-колоніяльний режим комуністичної Москви! Сьогоднішня совєтська Україна — це нещадно експлуатована, під кожним поглядом, колонія Москви, а не жадна українська держава, про „незалежність і суверенність" якої облудно говорить совєтська пропаґанда.

ЦІННА ПРАЦЯ ПРО НАШУ НОВУ ІСТОРІЮ

Україна між двома силами 1918-1920.

Україна в добі Директорії Української Народної Республіки (листопад 1918 — листопад 1920).

Написав д-р Матвій Стахів, Український Вільний Університет. Бібліотека Українознавства Наукового Товариства ім. Шевченка. Томи I-III, сторін 272, сторін 248, сторін 276 — вісімки. Ню Йорк.

Повища праця розглядає рішальний і зворотний період в історії Европи і посередньо в історії цілого світу. Цей період починається листопадом 1918 р., коли то союзні і співдружні держави (еллайд енд ассошіейтид паверс), а саме антанта західньо-европейських держав і ЗДА, виборили рішальну перемогу над почвірним союзом центральних держав: Німеччини, Австро-Угорщини, Туреччини й Болгарії.

Тоді то Німеччина і її союзники скапітулювали, а переможна антанта разом з Америкою мали відкритий шлях для „нового миру" в цілому світі, що, згідно з відважною, а навіть революційною концепцією президента Вілсона, мав спиратися на праві самовизначення народів, — миру, якого мала берегти перша всесвітня організація миру, Ліга Націй в Женеві. В листопаді 1918 р. Україна була обсаджена великою німецько-австрійською армією. Її командування силою зброї усунуло було в квітні 1918 р. демократичну владу Української Народної Республіки, а замість неї наставило послушний собі консервативний уряд гетьмана Павла Скоропадського.

Проти такого чужого встрявання в українські внутрішні справи зорганізувалася негайно опозиція всіх українських демократичних політичних сил. Їх об'єднання — Український Національний Союз, був тим центром, що заплянував і перевів повстання одночасно проти німецько-австрійських сил і проти гетьманського режиму. Утворена для керування повстанням Директорія Української Народної Республіки (14-го листопада 1918 р.) мала всенародний успіх і за пару тижнів опанувала всю Україну, примусивши німців і гетьманський уряд до капітуляції (14-го грудня 1918 р.)

Директорія відновила демократичну Українську Народню Республіку, а разом з тим рішила основні суспільні реформи (зокрема аграрну реформу, беручи до уваги великий земельний голод селянства) на засадах соціяльної демократії поміркованого типу — мінімальної програми. Директорія УНР скликала ще перед виборами Установчих Зборів України, передпарлямент — Конґрес Трудового Народу України — до Києва (22-го січня 1919 р.), який ухвалив Тимчасову Конституцію (28-го січня 1919 р). і уповноважив Директорію з шести осіб, під проводом колишнього голови уряду до німецького встрявання, В. Винниченка і члена того уряду С. Петлюри. Так демократичним шляхом наступило тоді також об'єднання Західньої і Східньої України в одну суверенну Українську Народню Республіку.

Для зрозуміння тла цих подій треба взяти до уваги, що у властивій Росії в листопаді 1918 р. панувала совєтська влада вже цілий рік. Вона від самого початку мала замір і ціль опанувати весь світ для Світової Совєтської Республіки, з центром в Москві. Для здійснення цих плянів совєтська влада Росії мусіла назад здобути для себе Україну з її важливими сирівцями і промислом, конечним для ведення війни проти Заходу Европи. Ту ціль совєтської влади добре збагнув французький премієр Жорж Клемансо, одночасно президент Мирової Конференції в Парижі. Він висунув плян створити наперед збройний „санітарний кордон" на межах европейської властивої Росії, повною блокадою відобрати совєтам усякі засоби до ведення війни, а потім силами протибольшевицьких армій місцевого населення колишньої російської імперії, за допомогою союзних і співдружніх держав, повалити раз на завжди небезпеку світового комуністичного імперіялізму.

Клемансо не був прихильником Вілсонового принципу самовизначення народів. Він далі бачив у нім найбільшу небезпеку для Франції і тому, для противаги, прагнув відновити давню велику російську державу, без комуністів. В такій концепції Клеманса, Україна могла грати тільки ролю підлеглої новій Росії провінції, з певним ступнем автономії. Виїняток тимчасово робив Клемансо тільки для Польщі, яка покищо, до часу цілковитого повалення совєтів, мала заступати колишнього великого союзника Франції — царську Росію, де були інвестовані більйони французького капіталу.

Водночас із тим, комуністи, по капітуляції Німеччини і інших центральних держав, розпочали, з великим розмахом, рух революційних переворотів в европейських країнах, що були виснажені війною. Німеччина стала тереном частих комуністичних пучів і часово, в лютім 1919 р., комуністи опанували навіть Баварію, а в березні, на кілька місяців цілу Угорщину. В разі здобуття України, совєти могли тоді через Угорщину і Баварію сягнути і по Райн, а навіть по Атлантійський Океан.

Директорія УНР поставила опір цим намірам революційного комунізму Совєтської Росії, яка 4-го грудня розпочала офіційно другу війну проти УНРеспубліки. Спроби Директорії заключити мир з совєтською владою, не дали ніякого висліду. Маючи перед собою збройну перевагу Совєтської Росії, Директорія УНР звернулася до всієї антанти, а до Франції зокрема, за політичною, економічною і визбросневою допомогою. Проте, вплив Клемансової концепції домінував вирішально на початку Мирової конференції в Парижі, над впливами Вілсона. Тому антантсько-французькі чинники зразу вимагали включення Директорії УНР в концепцію єдиної Росії, а коли це Директорія рішуче відкинула, зажадали вони переміни України у французький протекторат. Допомоги не давано ніякої, аж доти, коли то в міжчасі большевики здобули своєю військовою перевагою половину України і коли вони зайняли чорноморські порти України, звідкіля тільки могла прийти допомога військам УНРеспубліки.

Автор вище згаданої праці основно, на підставі, під цю пору, дуже недоступних українських, польських, совєтських і французьких джерел та американсько-британських дипломатичних матеріялів, дає всебічну і об'єктивну картину тієї доби історії України, пов'язуючи їх з подіями у сусідніх країнах і в загальному міжнародному житті. Д-р Стахів критично аналізує джерельний матеріял і зокрема розвінчує різні леґенди, що були створені деякими самими українськими учасниками подій після програної війни з Совєтською Росією. Автор видвигає теж на світло денне факти звичайної фальшівки історії совєтськими авторами, згідно з їх партійними напрямними.

Особливо цінними є аналіза леґенди та ствердження дійсного ходу мирових переговорів дипломатичної місії Директорії УНР з представництвом совєтського уряду Росії в Москві на кінці січня і початку лютого 1919 року.

Проф. Стахів, використовуючи джерела і дипломатичні та державні акти окремих урядів, не переповідає заяв політичних партій та окремих діячів, а цитує з них дослівно головні уступи, а деякі в повному розмірі. Це підносить вартість тієї об'єктивної праці ще більше, бо дає можливість читачеві самому перевірити правильність чи неправильність висновків із тих джерел, які автор цитує у своїй праці.

Ці три томи, як видно з кінцевої замітки у третьому томі, не є закінченням цієї праці. Автор повідомляє, що в друку є вже четвертий том цієї праці, в цілості присвячений розглядові стосунків Директорії УНР з Заходом. Варто також згадати, що д-р Стахів опублікував недавно також семитомову історію Західньої України 1772-1923 рр. Також і ця праця знайшла в рецензіях дуже прихильну оцінку.

Я гаряче поручаю ці праці професора д-ра М. Стахова нашому громадянству, а передусім молодшій ґенерації істориків і науковцям політичних наук. Праці проф. Стахова заслуговують на те, що б були у відповідній формі зредаґовані і перекладені чимскоріше на англійську мову та опубліковані. Бо тільки такими публікаціями в англійській мові ми зможемо виповнити ту прогалину, що існує в американських працях про нову історію Східньої Европи і України. Як один з останніх послів УНРеспубліки, щиро стверджую, що проф. Стахів своїми працями став на чоло істориків України найновішої доби і його праці відкривають очі на дійсний перебіг історичних подій нашій молодшій ґенерації, яка повинна їх використати для дискусії з лавою їх немногих живих свідків. Його праці залишаться історичною канвою для майбутніх дослідників.

Роман Смаль-Стоцький

СПОРТ

Редаґує: В. Сохан

СІМКОВИЙ ТУРНІР ФУТБОЛУ В ШИКАҐО

„Леви" — Мадярський СК 0:0
„Крила" — „Вікінґи" 0:1

Шикаґо, 7-го лютого. — Шоста неділя футбольного турніру принесла невдачі трьом українським дружинам. „Леви", теперішній лідер Першої Дивізії, втратили нерішеною з мадярською сімкою цінну точку і тепер для задержання першого місця мусять виграти ще три зустрічі, які їм залишилися до кінця турніру. Противниками „Левів" в цих трьох грах будуть: „Таннерс", „Вікінґи" і „Вандерерс". Перемоги над ними запевнили б „Левам" чемпіонат і поворот до Вищої Дивізії, в якій „Леви" грали раніше. Останні змагання з Мадярським СК заграли „Леви" слабо, тому і нерішену треба вважати щасливою. Врятував „Левам" одну точку воротар Орест Банах, який оборонив на 15-ій хвилині карного та кілька інших грізних стрілів. Напасники „Левів" теж не використали кількох добрих стрілових нагод.

У шести вібутих грах турніру здобули „Леви" 4 виграні і 2 нерішені, які складаються на 10:2 точок і відношення воріт 14:3. Таке саме число точок мають мексиканці „Таннерс", які тільки через гірше відношення воріт стоять на другому місці. Рішальна зустріч „Левів" з „Таннерс" відбудеться 14-го лютого. Склад „Левів": Банах, Еліяшевський, Бульба, Полюхович, Страхровський, Батиста, Нога, Форович, Лінартович.

Сумівські „Крила", яким дуже потрібні точки для збереження місця в турнірі, програли треті підряд змагання, хоч як старалися перемогти шведську дружину. „Крила" не використали двох гарних позицій на 17-ій і 18-ій хвилинах. Воротар „Крил" Роман Куц боронив вміло своїх воріт. Відношення наріжняків 3:1 в користь „Крил".

В показових змаганнях доросту „Левенята" програли зі сильнішими фізично ровесниками „Швабен" вислідом 0:4. До 12-ої хвилини вислід змагань був все ще 0:0, а тоді посипались ворота до „Левенят" у 12-ій, 14-ій, 15-ій і 17-ій хвилинах зустрічі.

Інші вислідн змагань Першої Дивізії:
Литовський СК — „Блискавиця" 2:0, „Фортуна" — „Спарта" 2:1, „Таннерс" — „Вандерерс" 3:0.

Петро Головатий

УСПІХИ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА — СПОРТОВЦЯ

Леонід Мінченко звернув на себе увагу успіхами в науці та осягами в шкільній дружині кошівки середньої школи в Соммервіл, Н. Дж. Йому, як визначному випускникові цієї середньої школи, вже запропонували стипендії на студії в „Дюк Університеті", Конектикат Універсітеті" та в чотирьох інших високих школах. Леонід одержав також пропозицію поступити на студії до Морської Академії в Аннаполісі. Здібний студент і добрий спортовець Леонід, син нових імігрантів Олександра і Варвари Мінченків, є членом „Нешенел Анор Сосаєті" і президентом кляси випускників своєї школи.

В кошівці добився Леонід дуже гарних осягів вже в минулому році, коли про нього писала місцева преса, як про найкращого „плеймейкера" і найцільнішого стрільця кошівки у цілому повіті. Тоді він здобував пересічно по 12.7 точки на змагання. В цьому шкільному році Леонід вибився на чолове місце середньошкільних кошівкарів ще кращою грою і вищими осягами. Вже після десяти змагань сезону він мав рекордове число 208 точок, що давало пересічну по 20.8 на одні змагання. В цих десяти грах були і програні змагання його дружини, для якої він тоді все таки здобув 25 точок. В дальших середньошкільних змаганнях Леонід продовжує свій рекордовий рахунок поцілених кошів: 20 точок у зустрічі зі школою з Бавнд Бруку і 22 точки з Френклін Гай.

Леонід вправляє також інші роди спорту. Він бере участь в шкільних змаганнях бігів навпростець, за які вже одержав три медалі, має нагороду за осяги в дружині бейзболу, та грає американський футбол.

„ЛЬВОВ'ЯНИ" — ПЕРШІ ЛЕЩЕТАРІ УКРАЇНИ

На схилах Карпат в околицях міста Славська відбулися вкінці січня лещетарські змагання Третьої Зимової Спартакіяди України. В дружиновому точкуванні перше місце здобули лещетарі „Динама" зі Львова. Індивідуальні перші місця, за повідомленням „Радянського Спорту" з 26-го січня, припали ось таким львівським змагунам: В. Стукалов здобув перше місце в тризмагу (слялльом, великий слялльом і швидкісний з'їзд), В. Каковін перше місце у великому слялльомі. В конкуренції жінок в тризмагу була першою харків'янка Л. Солдатова, а львов'янка О. Фелева зайняла перше місце у великому слялльомі і друга львов'янка П. Шиміна перше місце у швидкісному з'їзді. В цій вістці, однак, відразу впадають в око неукраїнські прізвища переможців — „львов'ян" і кожному читачеві підказують, яких то мешканців має тепер наш княжий Львів, та хто в ньому має змогу вправляти спорт і їздити на змагання в Карпатах.

У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛИХ НАРОДІВ

ЧУЖІ САНИ
Племінниці Н. Дубині

Не ожинну глибоку Рай-Балку,
Не путинний моторний баркас,
А Яшкову невістку Наталку
Нагадав мені синій Кавказ.

Васильками цвіли її очі,
Хвилювали паромщикам кров.
На Базках білі руки дівочі
Неуміло доїли коров.

Працювати собі, не в комуні
Відбувати години катам.
Було шкода швецівни-красуні,
Що найшла собі пару не там.

На біду ще сердешна Наталка
Увійшла в материнську вагу.
Поблідніла, мов грішна русалка,
У очах затаїла скаргу.

По жнивах, лиш діждалась покосу,
Розстелила на гриві рядно.
Приголубило страдницю босу
Ахтубинське примирливе дно.

Ви, дівчата, Наталку згадайте,
Лихо ваше, як старість сіде,
Без порад матерів не сідайте
В чужі сани ніколи й ніде.

Біла-Річка, 1942 р.

КУЛЕМЕТНИК-БАЯНІСТ

Жив в Сухумі, бачив Київ,
Згадував аул Ян-Сит.
У Моздок Нарцис Зангиїв
Приблукав як одесит.

Разом їли, рядом спали,
Як підпаски-митарі.
Разом з ним козакували
В Ново-Білиці старі.

Капельдудка умна криса,
Та бідовий лейтенант
Зауважили в Нарциса
Неприхований талант.

Він трембітою затуже,
Він засвище, мов чабан.
Із саблюки скрипку струже,
А з гвинтівки барабан.

Кулеметом Дігтярьова
Удивив Нарцис краян:
Хто не брав — ревла корова,
Взяв Нарцис — заграв баян.

Гомель 1937 р.

КОЗАЧКА
Присв. Ліді Вороніні-Поступаєвої

До свят не встрянемо в балачку
І хоч стоїть ще темна ніч,
Але таку, як ти, козачку
Беру без слів у Нашу Січ.

Беру тебе за доню-цяцю.
Синам Кубані та Дністра,
За солов'їну мою працю,
Ти будеш Галочка-сестра.

Вбиру, що зіроньку екранну,
В корону з синьої парчі.
Мої пісні із Хазарану
Ти понесеш в село Грачі.

3. II. 1965. Ілья Фоменко

Mr. FOMENKO
7332 Marie-Victorin
Montreal-Brossard
P. Que. Canada

(Огол.)

Розшуки

Іванка КУШНІКІВНА, зам. Грабовська, пошукує свою товаришку Ольгу ПАВЛЮК, зам. Кухта, що мешкала у Львові при вул. Крашевського 21. Хто знав би про її місце перебування, або вона сама, хай напише до Мирослава Когут. 118 E 7th St., New York 9, N.Y.

ТАРЗАН, Ч. 5386. Тубілець вдруге переміг!

"NEXT," THE KING SHOUTED GLEEFULLY, "IS TO PICK UP THIS ROCK!"

TARZAN STRUGGLED, STRAINED, AND FINALLY MANAGED TO LIFT THE HUGE BOULDER.

BUT WHEN THE LITTLE WARRIOR'S TURN CAME, HE MERELY STOOPED AND--

— А тепер, — радісно гукнув король, — піднимання каменя!

Тарзан довго змагався, висилювався і вкінці зміг піднести великий валун.

Але коли прийшла черга на малого войовника, він тільки нахилився!...